

niglichen Bibliothek zu Kopenhagen, das andere in der Bibliothek der „Sorö Akademie“. Die Manuskripte enthalten eine genaue Beschreibung der Arten, die er auf den Inseln vorgefunden hatte, sowie einige Auskünfte über deren Vorhandensein daselbst und deren Biologie. Besonders dem Soraner Manuskript, wovon bisher nichts veröffentlicht worden ist, sind obenstehende Bemerkungen entnommen. PETERSEN hat noch ein drittes großes Werk „Christiansö's physiske og oeconomiske Beskrivelse“ (Physikalische und wirtschaftliche Beschreibung von Christiansö) geschrieben, worauf er sich öfters bezieht, dies Werk sollte sehr umfassende Auskünfte über die Vögel enthalten, ist aber verloren gegangen und sein Schicksal bleibt unbekannt.

Der dänische Zoologe, M. T. BRÜNNICH, der 1764 „Ornithologia borealis“ geschrieben hat, das erste gesammelte Werk über die nordischen Vögel, hat aus den von PETERSEN auf Christiansö gesammelten Vögeln in hohem Grade Nutzen gezogen, was sich auch vielfach aus dem Werk ergibt, wo Christiansö als Heimatsort der bezeichneten Arten erwähnt wird.

Freilich sind die Arbeiten PETERSEN's nicht in jeder Hinsicht tadellos, aber die dänische Ornithologie ist ihm jedoch wegen seiner Leistungen auf diesem Gebiete zum größten Dank verpflichtet.

Nogle Jagttagelser fra Christiansø i 1935.

Af O. HELMS og ARTHUR CHRISTIANSEN

Ved at gennemgaa JOHANN DIETERICH PETERSEN's Manuskripter (se foran, D. O. F. T., XXX, 1936, S. 83—149) blev jeg snart klar over, at hvad man kan vente at træffe paa Christiansø af mere interessant hovedsagelig er Trækfugle, naturligvis bortset fra de paa Græsholmen ynglende til dels for Danmarks vedkommende enestaaende Arter.

Det var jo fristende at undersøge, hvorledes Forholdene er med Trækfuglene nu til Dags, om de er de samme som paa P.s Tid. Paa Forhaand var der næppe Grund til at tvivle derom, thi for Trækfugle er et Tidsrum af 150—200 Aar ikke

af nogen som helst Betydning for deres Trækveje, omend maaske nok for deres Mængde. Men der kunde vel gøres flere Iagttagelser, end P. havde gjort, thi dels synes de over Øen eller forbi den trækkende Fugle at have interesseret ham mindre, dels stod hans Interesse for Smaaafgule betydeligt tilbage for den, han nærrede for de større Arter. Foruden at faa Klarhed over, om der fandtes de samme Arter som paa P.s Tid, vilde jeg ogsaa gerne vide, om det passede, hvad han anfører, at Trækket er langt større Efteraar end Foraar, og endelig vilde jeg gerne have nogle Iagttagelser om det Fugletræk, der gaar forbi Øen.

Gennem de nu i over 50 Aar førte Fyrberetninger¹ kan man nok faa nogle Oplysninger, men der falder (og indsendes) ikke mange Fugle, selv om — hvad der blev mig meddelt af Fyrassistent LANGE — Fuglene i stort Antal søger til Fyret i mørke Aftener og opholder sig dér i nogen Tid. Da det ikke passede mig at rejse til Christiansø ved Foraarstid, formaaede jeg ARTHUR CHRISTIANSEN til at tage derover i de sidste Dage af April 1935 (fra 25.—30. April). Det var et Tidspunkt, da man kunde vente at se en Del Trækfugle paa Øerne eller dragende der forbi, og Resultatet blev heller ikke daarligt, selv om der ikke fandtes noget Fugletræk, der paa nogen Maade kan sammenlignes med, hvad der kan ses paa Helgoland. Af Trækket over og forbi Øen saas i disse Dage følgende.

O. HELMS

Iagttagelser fra 25. til 29. April 1935.

25. April. 1 Ringdue, *Columba palumbus*.

26. April. Lærker, *Alauda arvensis*, trak af og til mod Nord og Nordøst parvis og i enkelte Smaaaflokke. Raager, *Corvus frugilegus*, enkeltvis og i Smaaaflokke fløj over med Kurs mod Nord. Alliker, *Coloeus monedula*, trak enkeltvis mod Nord. 1 Trane, *Megalornis grus*, fløj op fra Øen og tog Retning mod Sydøst.

27. April. Nogle Horsegøge, *Capella gallinago*, trak over om Aftenen mod Øst. Ca. Kl. 22 fløj en Flok Fugle skrigende over, vistnok Traner.

¹ H. Winge & R. Hørring: »Fuglene ved de danske Fyr«.

28. April. En Del Raager, *Corvus frugilegus*, og Krager, *Corvus corone cornix*, fløj mod Nord enkeltvis og i Smaa-flokke. Omkring Kl. 23—24 hørtes 2 Gange Storspover, *Numenius arquata*, trække over mod Nordøst.

29. April. 5 Strandskader, *Haematopus ostralegus*, og 2 Storspover, *Numenius arquata*, trak sammen imod Øst. Senere 15 Strandskader i Flok mod Sydøst. 1 Vibe, *Vanellus vanellus*, mod Nordøst. 3 Sangsvaner, *Cygnus cygnus*, mod Sydøst ca. Kl. 11½. 2 Rødben, *Tringa totanus*, mod Øst.

I Løbet af de 5 Dage med skiftende Vejrlig var der, foruden det anførte, noget Træk af Hvide Vipstjerter, *Motacilla alba*, mod Nordøst; paa Øerne opholdt sig forskellige Smaaflokke.

Af Smaafugle var der en Del forskellige Arter, men egentlig ingen, som P. ikke har anført. Det var de Smaafugle, som almindeligvis ses paa Trækket paa denne Tid: Sangdrossel, *Turdus ericetorum*, Vindrossel, *Turdus iliacus*, Løvsanger, *Phylloscopus trochilus*, Rødstjert, *Phoenicurus phoenicurus*, Hvid Vipstjert, *Motacilla alba*, men egentlig kun af denne og Rødhals, *Erithacus rubecula*, var der et nogenlunde stort Tal, af de sidste anslaaet til ca. 100. Naar der saa nævnes 1 Svaleklire, *Tringa ochropus*, 1 Tinksmid, *Tringa glareola*, og 1 Rødben, *Tringa totanus*, er der omtrent gjort Rede for, hvad man kunde kalde Trækfugle.

Paa Græsholmen var der en Mængde rugende Ederfugle, *Somateria mollissima*, op imod 200 Par. Desuden Sølvmaager, *Larus argentatus*, og Sildemaager, *Larus fuscus*, i Mængde i Færd med at bygge Rede, men de rugede ikke endnu, ej heller Stormmaagerne, *Larus canus*. Alkene, *Alca torda*, var heller ikke begyndt paa Æglægningen; der var et Par Hundrede i alt.

ARTHUR CHRISTIANSEN

Iagttagelser fra 29. August til 2. September 1935.

For at undersøge, hvorledes det forholdt sig med Trækfuglene paa Øen i Eftersommeren, opholdt jeg mig nogle Dage derovre sidst i August og i Begyndelsen af September.

Fugletrækket over Øen var i disse Dage yderst sparsomt. Paa Turen fra Svaneke til Christiansø saas kun en Forstuesvale, *Hirundo rustica*, der fløj mod Vest. 31. August saas en-

kelte Mursejlere, *Apus apus*, trækkende over mod Syd, endvidere en lille Flok Forstuesvaler, *Hirundo rustica*, og Ringduer, *Columba palumbus*. Men at der maatte trække mange Fugle over, kunde jeg se paa de Mængder, særlig af Smaafugle, der opholdt sig paa Øerne, og jeg saa ogsaa om Aftenen Fugle, der kom ind i Fyrets Straaler. Mit Værelse laa lige ved Foden af Fyret, og jeg sad om Aftenen og saa paa Drejefyrets stærke Straaler, saa hvorledes der af og til kom mindre Fugle ind i Lyset, blinkende som Raketgnister, men i Almindelighed fløj de hurtigt ud igen. En Gang saa det ud, som om en noget større Fugl kom ind i en Lysstraale, og i den fløj lige ind mod Fyret. En Ugle fløj belyst af Straalerne et Par Gange forbi Taarnet. Der faldt ingen Fugle ved Fyret i de Aftener, jeg var der, men ved Foden af det fandt jeg en død Mursejler.

Fugle, der gjorde Ophold paa Trækket, var der visselig nok af. De to første Dage, 30. og 31. August, var der en Masse Smaafugle, der hvilede sig ud efter Flyveturen i de foregaaende Dages blæsende og regnfulde Vejr. 1. September var de forsvundne, saa Antallet kun var ringe; om Morgenen 2. September syntes der at være kommet en Del igen.

Nu er Christiansø heller intet daarligt Sted for Smaafuglene at hvile sig ud paa. Ud mod Kysten ligger vel kun de nøgne Skær, men saa snart man kommer indenfor den Fæstningsmur, der omgiver hele Øen, er der, selv om man ser bort fra Haverne, nok af Plantevækst. Der vokser overalt en Mængde Buske: Tjørn, Kaprifolium, vilde Roser, Brombær, Elm og Ahorn, og desuden har Øen en hel Skov »Kongens Have« med Eg, Bøg, El, Ask, Fyr og Gran. Paa Græsholmen er der ligeledes Buske i Mængde, desuden frodigt Græs og Planter af alle Slags, hvis Frø Smaafuglene søger. Det er en ganske anderledes Frodighed, end det sparsomme Grønsvær, der dækker den ubebyggede Del af Helgoland, hvor dog saa mange Tusinder af Fugle i Træktiden holder til. For Fødens Skyld kunde Christiansø rumme Masser af Smaafugle paa deres Ophold under Trækket.

30. August var jeg om Eftermiddagen paa Græsholmen. Hele den sydlige Del vrimlede med Smaafugle, der sad mellem Græsset i Buskene og paa en syrelignende Plante, der bar

Masser af trekantede Frø, som Fuglene ivrigt søgte. Smaa-fuglene var i bestandig Bevægelse, og det var saa let for dem at dække sig i alt det grønne, at det var umuligt at angive deres Tal, men der var i hvert Tilfælde mange Hundrede. Af Sangere var der en Mængde Løvsangere, *Phylloscopus trochilus*, 1 eller 2 Skovsangere, *Phylloscopus sibilatrix*, enkelte Tornsangere, *Sylvia communis*, og nogle Gærdesangere, *Sylvia curruca*. Desuden var der talrige Bynkefugle, *Saxicola rubetra*, en Del Digesmutter, *Oenanthe oenanthe*, adskillige Rødstjerter, *Phoenicurus phoenicurus*, nogle Hvide Vipstjerter, *Motacilla alba*, enkelte Gule Vipstjerter, *Motacilla f. flava*, og en Nordlig Vipstjert, *M. flava thunbergi*. Endvidere en Flok Skovpibere, *Anthus trivialis*, paa en halv Snæs, en Mængde Graa Fluesnappere, *Muscicapa striata*, og nogle Brogede Fluesnappere, *Ficedula hypoleuca*. En Spurvehøg, *Accipiter nisus*, fløj forbi og snappede en lille Fugl.

Idet jeg tænkte paa P.s Beretning om de mange Vadefugle, der holdt til paa Christiansø i Eftersommeren, spejdede jeg naturligvis ivrigt efter disse, men saa til min Skuffelse kun en Rødben, *Tringa totanus*, der sad ved Kysten, den eneste Vadefugl jeg overhovedet saa under mit Ophold paa Øerne.

Den næste Dag var jeg rundt om paa Christiansø og Frederiksø. De samme Arter af Smaaafugle, som jeg saa i Gaar, var her ogsaa i Dag i stort Tal. Rødstjert og Graa Fluesnapper var langt de overvejende. Den sidste saas overalt. Blot jeg om Morgenen saa ud af mit Vindue, sad der adskillige af dem paa Taget udenfor i uafbrudt Bevægelse. Af andre Fugle traf jeg Gøg, *Cuculus canorus*, Spurvehøg, Stor Flagspætte, *Dryobates major*, og en Mosehornugle, *Asio flammeus*, der fløj op lige foran mig og satte sig i et Træ, hvor den lod mig komme sig ganske nær. En Korsnæb, *Loxia curvirostra*, ung Fugl, sad i en Gran og pillede i Koglerne; der var vistnok en lille Flok.

Den følgende Dag, 1. September, var det noget diset med Solskin imellem. Vinden var Sydvest med Vindstyrke 4—5. I Nattens Løb var de fleste af Smaaafuglene forsvundne, der var maaske kun $\frac{1}{10}$ af, hvad jeg saa i Gaar, og enkelte af de hyppigste Arter som Løvsanger var helt borte. Af nye Arter

saas en lille Flok Bysvaler, *Delichon urbica*, og nogle Dige-svaler, *Riparia riparia*. Straks om Morgenens sad en Flag-spætte i et af Træerne, og nogle flere saa jeg i Dagens Løb.

Hvad jeg saa af Smaaafugle under mit Ophold var vist alt, hvad man kunde vente, hvis man da ikke var saa heldig at komme ud for saadanne store Trækdage, som beskrives fra Helgoland. Derimod skuffedes jeg ved slet ikke at se Vade-fugle paa Øerne, hvor P. dog omtaler dem som holdende til i ret store Mængde ved Eftersommertide i de store Vandsamlinger, der findes. Af disse var der nu ikke ret mange, maaske fordi Sommeren havde været tør; men det blev ogsaa fortalt mig, at der skulde have været flere tidligere, men en Del af dem var blevet opfyldte, fordi engang et Barn var druknet i en af dem.

Ynglefugle saa jeg, som rimeligt er, paa Grund af Aars-tiden ingen af. Jeg har ved en tidligere Lejlighed besøgt Øerne om Sommeren, 24. Juni 1934, og paa Græsholmen set den Vrimmel af ynglende Fugle, her findes. (Sml. D.O.F.T., 1934, S. 151—155).

Under mit Ophold nu i Eftersommeren var der Ederfugle, *Somateria mollissima*, alle Vegne omkring Øen, hvor man saa hen. Nogle Stormmaager, *Larus canus*, mest unge Fugle saas ogsaa, men den Fugl, som gav Øen Karakter paa denne Tid af Aaret, var Sildemaagen, *Larus fuscus*. Den saas alle Vegne; paa Græsholmen var der flere Hundrede gamle og unge, og ellers var den overalt, hvor man færdedes: i Havnen, langs Kysten og inde over Øen, flyvende Dagen igennem, men ogsaa om Aftenen, hvor den saas i Fyrets Straaler. Dens Skrig, der er saa tydeligt forskelligt fra de andre Maagers, lød overalt, hvor man færdedes.

Selvfølgelig er det kun lidt, man ser paa et Par Dage, mod hvad P. saa i de 40 Aar, han var paa Øen, men jeg fik Indtryk- ket af, hvad ogsaa nogle af Beboerne fortalte mig, at der stadig, som P. beretter, gaar en Strøm af Trækfugle hen over Øen og slaar sig til Ro i nogen Tid. Et længere Op- hold i Træktiderne vilde sikkert kunne lønne sig.

O. HELMS
